

УДК 378

Григорій Васянович

ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ У ПРОЦЕСІ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ – ІМПЕРАТИВ ЧАСУ

Підготовка майбутнього офіцера цивільного захисту України передбачає не лише її професійний контекст. Цей підхід залишився у минулому, оскільки він звужував проблему й орієнтував особистість на технократизм у помислах і діях, отже, деформував її потенційні духовні прагнення і можливості. Сьогодні визначилися інші орієнтири, зокрема мотиви, які спрямовують на діалектичну єдність професійного й особистісного у формуванні майбутнього офіцера цивільного захисту. Адже офіцер, який належним чином не володіє комунікативними знаннями, вміннями і навичками, залишається поза межами культури, багатючими надбаннями цивілізації.

Було б наївним вважати, що у цьому важливому питанні все вирішено і не потребує аналізу й удосконалення. Якраз навпаки: в теорії та практиці наявні очевидні суперечності між: а) об'єктивною потребою суспільства в офіцерах із високим рівнем комунікативної підготовки і недостатнім забезпеченням її в сенсі професійної орієнтації; б) переважанню у вищій технічній школі традиційних технологій і методів підготовки майбутніх офіцерів, що продукує технократичне мислення, та необхідністю переорієнтації його на гуманістичний світогляд, який передбачає впровадження інноваційних технологій, форм і методів; в) зростаючими духовними запитами майбутніх офіцерів цивільного захисту та недостатньою готовністю професорсько-викладацького, адміністративного складу вищого навчального закладу до формування професійної орієнтації у процесі комунікативної підготовки тощо.

Чимало вчених-педагогів (О. Бовдир, 2011; В. Жук, 2007; І. Зязюн, 2004; Ю. Няньо, 2017; М. Козяр, 2014; М. Коваль, 2014; Л. Руденко,

2015; Ю. Федоренко, 2005; Г. Щедровицький, 1974; В. Ягупов, 2014) аналізують комунікативну підготовку майбутніх офіцерів із позиції теорії герменевтики й екзистенціалізму, а також сучасного прагматизму. Що ж стосується питань, пов'язаних із професійною орієнтацією особистості, то тут пріоритет надається філософсько-педагогічному антропологізмові, теорії психоаналізу й феноменалізму (Г. Балл, 2011; І. Бех, 2016; Е. Гуссерль, 1927; І. Зязюн, 2013, З. Фрейд, 1921; Е. Фромм, 1997; Т. Яценко, 2010). Останнім часом з'являються праці, у яких в якості теоретико-методологічних основ дослідження цієї проблеми застосовується синергетичний підхід (В. Аршинов, 2008; О. Вознюк, 2008; В. Лутай, 2000; І. Пригожин, 1986; О. Романовський, 2014; М. Федорова, 2004; Г. Хакен, 1985). Отже, можна констатувати, що окреслена проблема набуває нового обґрунтування й осмислення.

У пропонованій статті увагу зосереджено на таких сутнісних аспектах: характеристиці базових понять; ціннісних смислах професійної орієнтації майбутнього фахівця цивільного захисту України та його гуманістичній спрямованості.

Теоретико-методологічний аналіз навіть одного суспільного явища є надто складним, оскільки воно лише в уяві людини може бути відокремленим, у дійсності ж те чи інше явище тісно взаємопов'язане з іншими. Ще більше труднощів зазнає дослідник при вивченні двох або декількох явищ. Традиційно і, на наш погляд, цілком слушно аналіз будь-якого суспільного явища розпочинається на поняттєвому рівні. Дотримаємося цієї традиції та звернемося до характеристики категорії «офіцер цивільного захисту» та визначимо її онтологічний смисл.

Захист людини, її невід'ємних прав і свобод є головним обов'язком держави, як наголошується в Основному Законі – Конституції України [6, с. 9-22]. З метою реалізації цієї конституційної норми Верховною Радою України за роки незалежності прийнято понад 50 законів України та понад 120 постанов, якими затверджені положення та програми у сфері цивільного захисту [4, с. 24].

Варто зазначити, що термін «цивільний захист» є досить «молодим». Достатньо сказати, що він отримав сучасний статус лише у 1994 році, коли на 10-ій Міжнародній конференції, яка відбулася в Аммані (Йорданія), держави-учасниці прийняли Універсальну декларацію з цивільного захисту. У ній поняття «цивільний захист» було прийнято як загальноживане замість поняття «цивільна оборона».

Цей термін повинен використовуватися для визначення всіх гуманітарних заходів, спрямованих на захист людей, власності та навколишнього середовища від усіх катастроф і надзвичайних ситуацій природного або техногенного характеру [10].

У жовтні 2012 року Верховна Рада України ухвалила Кодекс цивільного захисту України, який покликаний забезпечити належне функціонування цілісної системи цивільного захисту в Україні. Закономірно, що для надійного забезпечення цивільного захисту потрібен фахово підготовлений офіцер, який на рівні високої компетентності розв'язував би ці надзвичайно складні завдання. Тому в «Концепції військової освіти в Україні» поряд із суто воєнними, оборонними завданнями і функціями офіцера рельєфно виписані й завдання цивільного захисту [7].

Отже, на основі аналізу цих та інших документів можна сформулювати таке поняття: офіцер цивільного захисту України – це громадянин, який в установленому порядку здобув вищу освіту у вищому навчальному закладі цивільного захисту і відповідає кваліфікаційним вимогам до осіб, яких приймають на службу цивільного захисту, і здатний за своїми особистісними, діловими та духовно-моральними якостями, станом здоров'я виконувати свої службові обов'язки.

На наш погляд, таке розуміння сутності поняття «офіцер цивільного захисту» віддзеркалює смисл буття і діяльності офіцера, його функціональність і цінність, що підтверджує онтологічний характер окресленого феномена. З урахуванням викладеного не менш важливо визначитися з поняттям «професійна орієнтація».

З'ясуємо сутність поняття «професійна орієнтація». Родове поняття «орієнтація» вказує на сукупність дій суб'єкта в тій чи іншій ситуації, в його основі знаходиться установка. З іншого боку, вона передбачає певну плановість дій особистості. Похідним від цього поняття є «професійна орієнтація», яка визначається вченими як «комплексна науково обґрунтована система практичних методів і засобів впливу на особистість з метою забезпечення самостійного й усвідомленого вибору професії, її освоєння та здійснення професійної діяльності на основі врахування індивідуально-психологічних властивостей людини і потреб ринку праці в кадрах» [12, с. 725].

Варто підкреслити, що професійна орієнтація є важливим компонентом загальнолюдської культури. У контексті нашої розвідки вона визначає не лише самостійний усвідомлений вибір професії офіцера цивільного захисту, а й набуття ним тих духовно-моральних якостей,

без яких особистість не може бути повноцінною в широкому розумінні цього слова. Безумовно, що одним із головних завдань професійної орієнтації майбутнього офіцера є досконале вивчення ним усього спектра професійної діяльності, яка часто-густо відбувається в екстремальних ситуаціях, отже, ситуаціях надзвичайного ризику, життєвої небезпеки, що потребує справжньої мужності, неабиякої духовно-душевної витривалості тощо. Гуманне гасло рятувальника «Запобігти, врятувати, допомогти» не раз може вартувати самого життя, натомість офіцер із такою установкою не відступить, поборе страх у найстрашнішій стихії.

Професійна орієнтація сприяє вияву професійної мобільності майбутнього офіцера цивільного захисту, дозволяє йому на тому чи іншому етапі життя реалізувати свої запити і домагання. Водночас зазначимо, що робота в напрямі професійної орієнтації майбутніх рятувальників ведеться ще недостатньо наполегливо і послідовно. До цього часу не налагоджена належна співпраця вищих навчальних закладів ДСНС зі школами, професійно-технічними училищами, коледжами, громадськими організаціями, слабко задіюються засоби масової інформації тощо. Результатом такої ситуації є те, що лише 32% абітурієнтів вступають, наприклад, до Львівського державного університету безпеки життєдіяльності за власним вибором (більша решта – за порадами батьків, знайомих, із метою отримання вищої освіти тощо).

Одним із векторів професійного і духовного зростання майбутнього офіцера цивільного захисту є його комунікативна підготовка. Звернемося до змісту цієї дефініції.

У «Філософському енциклопедичному словнику» [5, с. 268] знаходимо таке визначення: «Комунікація (від лат. *communicatio* – повідомлення, передача) – спілкування, обмін думками, відомостями, ідеями тощо; передача певного змісту від однієї свідомості (колективної або індивідуальної) до іншої через знаки, зафіксовані на матеріальних носіях. Це соціальний процес, що відтворює суспільну структуру і виконує в ній об'єднувальну функцію». Практично тотожний зміст цього поняття подано і в «Словнику іноземних слів» [13, с. 246]. Отже, у наведеному контексті поняття «комунікація» визначає загальний зв'язок будь-яких предметів та явищ.

Натомість мова йде не просто про комунікацію, а про комунікативну підготовку, яка є важливою складовою професійної підготовки майбутнього офіцера цивільного захисту. Аналіз різноманітних джерел засвідчує, що поняття «професійна підготовка» є широко вжива-

ним у психолого-педагогічних дослідженнях. Так, С. Батишев визначає це поняття як «сукупність спеціальних знань, навичок і вмінь, якостей, трудового досвіду і норм, що забезпечують можливість успішної роботи за відповідною галуззю діяльності» [9, с. 512]. Отже, у змісті професійної підготовки майбутнього офіцера цивільного захисту домінує практикоорієнтований аспект. З огляду на викладене, можна говорити про те, що і комунікативній підготовці майбутнього офіцера цивільного захисту притаманна ця практикоорієнтованість. До цього варто додати, що комунікативна підготовка орієнтує свідомість майбутнього фахівця цивільного захисту на культуротворчий зміст його діяльності, моральну поведінку та відносини. Як цілеспрямований процес комунікативна підготовка ґрунтується на принципах комплексності, системності, наукової стратегії, нелінійності, фундаменталізації, соціокультурної детермінації, єдності суспільного і професійного, рефлексивної креативності та ін. [2, с. 18]. Завдяки набутій комунікативності особистість «опредмечує» власні світоглядні цінності, забезпечує можливості бути почутою, визначає комунікативний зв'язок між учасниками спілкування, надає йому духовного спрямування і краси.

Розглянемо ціннісні смисли професійної орієнтації майбутнього офіцера цивільного захисту в сенсі його комунікативної підготовки.

Видатний психолог А. Маслоу писав: «Система життєвих цінностей людей, які самоактуалізуються, ґрунтується на їх філософському сприйнятті себе, людської природи, соціального життя в цілому, а також природи і фізичної реальності. Завдяки цьому сприйняттю формуються ціннісні орієнтації індивідів у повсякденному житті. Враховуючи зв'язок життєвих цінностей із характерологічною особливістю сприйняття, можна судити про те, що подобається і не подобається нашим підопічним, викликає їх протест і схвалення, радує і засмучує» [8, с. 209].

Виходячи з цього методологічного положення, можна визначити основні ціннісні смисли професійної орієнтації майбутнього офіцера цивільного захисту в сенсі його комунікативної підготовки. До них відносимо:

1. Професійна орієнтація дозволяє особистості самоусвідомити базові цінності, до яких належать людське життя, спілкування й активна діяльність. У чому тут виникає велика проблема для особистості? Справа в тому, що самосвідомість людини і відповідно форми її діяльності утворюються на основі раціонального осмислення досвіду, і

саме на цій основі повинно відбуватися неперервне її зростання. Натомість варто зауважити, що майбутній офіцер не завжди готовий до осмислення власного досвіду, який до того ж є недостатньо набутим. З іншого боку, не слід забувати про те, що в людині завжди присутні не лише раціональні складові, а й ірраціональні. Все це говорить про те, що у процесі здійснення професійної орієнтації слід постійно розширювати сферу раціонального і зводити до мінімуму ірраціональне начало. Але не лише раціональне, а й почуттєво-вольове. Отже, цим самим ми хочемо засвідчити, що процес впливу професійної орієнтації на самоусвідомлення базових цінностей особистістю майбутнього офіцера не є однолінійним і простим, він завжди потребує творчих зусиль і корекції.

2. Професійна орієнтація розкриває потенційні можливості й обдарування індивіда. Вченими доведено, що кожна особистість володіє певними задатками, потенційними можливостями й обдаруваннями [1]. Це ж стосується і сфери комунікації, спілкування, які носять творчий характер. І все-таки часто-густо ми зустрічаємося з явищами безкультур'я суб'єктів спілкування, різного роду грубощами, а отже, браком комунікативної культури. Л. Руденко, яка глибоко досліджувала це питання, справедливо зазначає: «Комунікативна культура відображає ступінь соціальної активності, суспільну значущість норм її поведінки, застосування відповідних засобів комунікативної діяльності. В основу комунікативної культури покладається загальна особистісна культура, виражена в системі потреб, соціальних якостей, стилю діяльності та поведінки людини. Як засіб формування особистості комунікативна культура ґрунтується на пізнанні її адаптивних можливостей, які допомагають людині діяти відповідно до культурних стандартів значущого для неї оточення» [11, с. 46]. Звідси випливає, що нагальною є проблема формування загальної культури особистості, її морально-естетичного наповнення.

3. Професійна орієнтація мотивує самовдосконалення і самореалізацію майбутнього офіцера. А. Маслоу, визначаючи роль і місце метапсихології, наголошував, що вона «... повинна бути охарактеризована як наука, яка вивчає користь із погляду самовдосконалення» [8, с. 235]. Самовдосконалення дійсно приносить людині користь, але воно не приходить саме по собі, а мотивується потребами, особливо молодій людині, потребами в учінні, праці, спілкуванні тощо. Майбутній офіцер, здобуваючи вищу професійну освіту, має виробити в собі складну систему спонукань, спрямованих не лише на активне

здобуття знань, а й на здобуття реального досвіду, в тому числі досвіду комунікації. Саме це допоможе йому самореалізуватися, відбутися в житті не на рівні функціонера, а на рівні особистості.

4. Професійна орієнтація створює умови для безпеки й активної взаємодії суб'єктів діяльності, особливо за умов надзвичайних ситуацій. У процесі здійснення професійної орієнтації, формування безпеки життєдіяльності до вихованців важливо наполегливо доносити думку про те, що життя людини – це найвища цінність, і його слід берегти усіма доступними засобами. Натомість слід переконувати і в тому, що слід берегти і цінувати життя інших. За умов надзвичайної ситуації потреба у взаємодії суб'єктів постає особливо нагально. Важливо, на наш погляд, щоби спрацьовували «внутрішні імпульси» прийти на допомогу іншому навіть перед загрозою смерті. Це і буде відповіддю індивіду на питання: Як я можу бути корисним іншому? Як я можу бути щасливим?

5. Професійна орієнтація сприяє динаміці внутрішнього, духовного зростання. Як відомо, духовний розвиток особистості ґрунтується на двох фундаментальних потребах: ідеальній потребі пізнання та соціальній потребі жити і діяти для інших. На наше переконання, духовна домінанта визначає інтелектуальний, морально-естетичний, а в цілому – загальнокультурний розвиток людини, тобто той розвиток, який формує боголюдську особистість. Це означає, що особистість як ноологічна сутність, як душевно-духовне начало людини не може бути лише біологічним, соціальним або психологічним об'єктом, воно є джерелом цілеспрямованого прагнення людини до боголюдської досконалості, до душевно-духовної трансформації, неперервного зростання. У цьому сенсі становлення, розвиток і саморозвиток духовного життя людини набуває чинності імперативу [3]. Майбутній офіцер цивільного захисту або інакше (у вужчому розумінні слова) – рятівник, вогнеборець «Йде у вогонь і воду без вагання, Застереже, врятує від біди, А з полум'ям є ризиковані змагання, Тут Духа треба більше, ніж води!» (Г. Васянович).

6. Професійна орієнтація дозволяє здійснювати спротив усьому аморальному, антигуманному, бездуховному у колективі на рівні субординаційних (вертикальних) і координаційних (горизонтальних) відносин. Комунікація тому й комунікація, що вона передбачає щонайменше двох суб'єктів спілкування. Натомість майбутній офіцер цивільного захисту інтегрований у складну систему відносин, які мають постійну тенденцію до змін. Демократизація та гуманізація сус-

пільного життя робить пріоритетними координаційні відносини, тобто відносини, які характеризуються співробітництвом, взаємодопомогою, справедливістю. Головним недоліком координаційних відносин залишається бути «кругова порука», яка часто-густо призводить до надто тяжких наслідків. Водночас не можна знецінювати роль субординаційних відносин у сфері силових структур. Так, практика засвідчує, що саме тут виникає чимало непорозумінь через несправедливе ставлення старшого начальника до молодшого за званням, посадою. На цій основі відбувається приниження підлеглих, спотворюються статутні відносини тощо. На жаль, не кожний підлеглий знаходить у собі сили і рішучість стверджувати власне «Я» на засадах високої культури, протистояти аморальній поведінці старшого начальника. Професійна орієнтація орієнтує на вияв усього негідного, аморального, наголошуючи на тому, що у моральному відношенні всі рівні, як рівні перед Богом. Більше того, старший начальник вже згідно зі своїми професійними обов'язками повинен виявляти зразок культури і в спілкуванні, і в ставленні до підлеглих. Він повинен керуватися у своїй діяльності принципом гуманізму і високої порядності.

На основі викладеного можна зробити такі висновки:

1. Професійна орієнтація залишається актуальною як теоретичною, так і практичною психолого-педагогічною проблемою.
2. Професійна орієнтація виконує важливу роль у процесі комунікативної підготовки майбутнього офіцера цивільного захисту.
3. Головним завданням і смислом професійної орієнтації є забезпечення засобом комунікації діалектичної єдності становлення і розвитку майбутнього офіцера цивільного захисту України – особистості та професіонала.

До подальших наукових досліджень відносимо питання, пов'язані з формуванням комунікативної підготовки і морально-правової відповідальності майбутніх офіцерів цивільного захисту України.

Література:

1. Антонова, О. Є. Обдарованість: досвід історичного та порівняльного аналізу : монографія / О. Є Антонова. — Житомир : Житомир. держ. ун-т, 2005. — 456 с.
2. Будник, О. Б. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. Б. Будник. [Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка]. — Житомир, 2015. — 42 с.

3. *Васянович, Г. П.* Ноологія особистості : навчальний посібник / *Г. П. Васянович, В. Д. Онищенко.* — Львів : Сполом, 2012. — 224 с.
4. *Ільчишин, Я. В.* Організаційно-педагогічні умови виховання професійного обов'язку майбутніх фахівців цивільного захисту : дис. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук зі спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / *Я. В. Ільчишин.* — Вінниця, 2018. — 219 с.
5. Коммуникация // Философский энциклопедический словарь / Гл. редакция : *Ф. Л. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов.* — М. : Сов. энциклопедия, 1983. — 840 с.
6. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. — Київ : Українська правнича фундація, 1996. — 22 с.
7. Концепція військової освіти в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-п>
8. *Маслоу, А.* Мотивация и личность / *А. Маслоу.* — 3-е изд. — С.-Пб. : Питер, 2006. — 352 с.
9. Профессиональная педагогика : [учеб. для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям] / [редкол. *С. Я. Батышев* и др.]. — М. : Педагогика, 1997. — 512 с.
10. *Прусська, Т. А.* Реформування системи цивільного захисту України / *Т. А. Прусська* [Електронний ресурс] // Науковий збірник Інституту держ. упр. у сфері цивільного захисту. — 2013. — № 1. — С. 73-80. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzidu_2013_1_13
11. *Руденко, Л. А.* Формування комунікативної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування у професійно-технічних навчальних закладах : монографія / *Л. А. Руденко.* — Львів : Піраміда, 2015. — 342 с.
12. *Синявський, В. В.* Професійна орієнтація / *В. В. Синявський* // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. *В. Г. Кремень.* — Київ : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
13. Словарь иностранных слов. — 16-е изд., испр. — М. : Рус. яз., 1988. — 624 с.

References (transliterated and translated):

1. *Antonova, O. Ye.* Obdarovanist: dosvid istorychnoho ta porivnialnoho analizu : monohrafiia (Giftedness: experience of historical and comparative analysis : Monograph). Zhytomyr, 2005, 456 p.
2. *Budnyk, O. B.* Teoretychni i metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do sotsialno-pedahohichnoi diialnosti : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia doc. ped. nauk : spets. 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinoi osvity» (Theoretical and methodical principles of professional training of future primary school teachers for social and pedagogical activity : Author's abstract of thesis for obtaining degree of Doctor of Pedagogy : specialty 13.00.04 «Theory and methods of professional education»). Zhytomyr, 2015, 42 p.
3. *Vasianovych, H. P., Onyshchenko, V. D.* Noolohiia osobystosti : navchalnyi posibnyk (Noology of personality : Tutorial). Lviv, 2012, 224 p.

4. *Ilchyshyn, Ya. V.* Orhanizatsiino-pedahohichni umovy vykhovannia profesiinoho obov'iazku maibutnikh fakhivtsiv tsyvilnoho zakhystu : dys. na zdobuttia nauk. st. kand. ped. nauk zi spets. 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoi osvity (Organizational and pedagogical conditions of professional activities of future civil defense specialists : thesis for obtaining Ph.D. degree in Pedagogy : specialty sciences 13.00.04 «Theory and methods of professional education»). Vinnytsya, 2018, 219 p.
5. *Kommunikatsiya (Communication)*. In: *Filosofskiy yentsiklopedicheskiy slovar' (Philosophical Encyclopedic Dictionary)* / Eds.: *F. L. Ilichev, P. N. Fedoseev, S. M. Kovalev, V. G. Panov*. Moscow, 1983, 840 p.
6. *Konstytutsiia Ukrainy, pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 roku (The Constitution of Ukraine, adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996)*. Kyiv, 1996, 22 p.
7. *Kontsepsiia viiskovoi osvity v Ukraini (Concept of military education in Ukraine)*. [Electronic resource]. ULR : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-p>
8. *Maslou, A.* *Motivatsiya i lichnost' (Motivation and personality)*. St.-Petersburg, 2006, 352 p.
9. *Professional'naia pedagogika : [ucheb. dlia studentov, obuchaiushchihsia po pedagogicheskim spetsial'nostiam i napravleniyam] (Professional pedagogy : Tutorial for students studying in pedagogical specialties)*. / Ed. *S. Ya. Batyshev et al.* Moscow, 1997, 512 p.
10. *Pruska, T. A.* *Reformuvannia systemy tsyvilnoho zakhystu Ukrainy (Reforming the Civil Defence System of Ukraine)*. [Electronic resource]. In: *Naukovyi zbirnyk Instytutu derzh. upr. u sferi tsvil. zakhystu (Scientific Collection of the Institute of State Management in the field of Civil Defence)*, 2013, No 1. P. 73-80. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzidu_2013_1_13
11. *Rudenko, L. A.* *Formuvannia komunikatyvnoi kultury maibutnikh fakhivtsiv sfery obsluhovuvannia u profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh : monohrafiia (Formation of the communicative culture of future service sector specialists at vocational schools : Monograph)*. Lviv, 2015, 342 p.
12. *Syniavskiy, V. V.* *Profesiina oriientsiia (Career Guidance)*. In: *Entsyklopediia osvity (Encyclopedia of education)* / Ed. by *V. H. Kremen*. Kyiv, 2008, 1040 p.
13. *Slovar' inostrannyh slov (Dictionary of foreign words)*. Moscow, 1988, 624 p.

Стаття надійшла до редакції 22.09.17

Г. Васянович

Професійна орієнтація у процесі комунікативної підготовки офіцерів цивільного захисту України – імператив часу

У статті висвітлено сутність і зміст основних понять у контексті комунікативної підготовки офіцерів цивільного захисту у вищих навчальних закладах Державної служби з надзвичайних ситуацій, запропоновано авторське бачення співвідношення між категоріями «цивільний захист», «офіцер цивільного захисту», «професійна орієнта-

ція», «комунікативна підготовка». Обґрунтовано методологічні засади окресленої проблеми, розкрито основні ціннісні смисли професійної орієнтації майбутнього офіцера цивільного захисту в сенсі його комунікативної підготовки. Визначено, що професійна орієнтація дозволяє особистості самоусвідомити базові цінності життя, розкрити потенційні можливості й обдарування індивіда, мотивувати самовдосконалення майбутнього офіцера, створити умови для безпеки й активної взаємодії суб'єктів діяльності в надзвичайних ситуаціях і сприяти їх духовному зростанню. Автор робить висновок, що професійна орієнтація залишається актуальною як теоретичною, так і практичною психолого-педагогічною проблемою, виконує важливу роль у процесі комунікативної підготовки майбутнього офіцера цивільного захисту. Головним завданням і смислом професійної орієнтації є забезпечення засобом комунікації діалектичної єдності становлення і розвитку майбутнього офіцера цивільного захисту України – особистості та професіонала.

Ключові слова: особистість, цивільний захист, офіцер цивільного захисту, професійна орієнтація, комунікація, комунікативна підготовка, надзвичайна ситуація.

H. Vasianovych

Career Guidance in the Process of Communicative Training of Civil Protection Officers of Ukraine Is an Imperative of Time

The article highlights the essence and content of the basic concepts in the context of the communicative training of civil defense officers at higher educational institutions of the State Emergency Service, as well as the author's vision of the relation between the categories «civil defence», «civil defence officer», «career guidance», «communicative training». The methodological foundations of the indicated problem are substantiated, the main value meanings of the career guidance of the future civil defense officers regarding their communicative training are revealed. It is determined that career guidance allows the individual to understand the basic values of life, to discover the potential opportunities and talents of the individual, to motivate the future officer's self-improvement, to create conditions for the safety and active interaction of officers in emergency situations and to promote their spiritual growth. The author concludes that the career guidance remains relevant both theoretical and practical psychological and pedagogical problem, plays an important role in the process of future civil defense officers' communicative training. The main task and purpose of

career guidance is to provide the dialectical unity of formation and development of the future civil defense officer of Ukraine, a personality and a professional, with means of communication.

Key words: personality, civil defense, civil defense officer, career guidance, communication, communicative training, emergency situation.

Рецензент – доктор педагогічних наук,
професор Л. Б. Лук'янова